

DE ILLUSIE VAN HET UITRUILMODEL

Slechts 47 dagen waren nodig voor de vorming van het kabinet-Rutte II. Met als resultaat een uitruilakkoord van twee partijen die binnen het politieke spectrum mijlenver van elkaar staan. Wat heeft deze nieuwe stijl van formieren ons gebracht? Arco Timmermans, onderzoeksdirecteur van het Montesquieu Instituut, is sceptisch. 'Dankzij de kortstondige amourette tussen Samsom en Rutte hebben we nu een groot morning after-probleem.'

TEKST RIANNE WATERVAL

Het debacle over de inkomensafhankelijke zorgpremie is enkel een voorbode van wat ons nog te wachten staat, voorspelt Arco Timmermans. 'Dit regeerakkoord vormt een enorm politiek risico. De afstand tussen de verschillende coalitiepartijen is nog nooit zo groot geweest en dat maakt dit kabinet enorm kwetsbaar,' aldus de onderzoeksdirecteur van het Montesquieu Instituut. 'Beide partijen hebben nu een plank uitgeslagen over de sloot, maar komen op verschillende plaatsen uit. Premier Rutte zal zijn handen vol hebben aan het bouwen van bruggen binnen zijn eigen coalitie.'

Waar D66 in de kabinetten-Kok I en II nog zorgde voor een 'paarse' mix en de afstand tussen de PvdA en VVD aanzienlijk verkleinde, beperken de liberalen en sociaaldemocraten zich in het huidige regeerakkoord tot een 'positieve' uitruil tussen beide partijen. Erg onverstandig, vindt Timmermans, die de afgelopen jaren onderzoek verrichte naar de dynamiek van coalitiepolitiek.

'Er heeft een uitwisseling van standpunten plaatsgevonden, maar dit leidde tot schijnovereenstemming. Het ontbreekt binnen dit akkoord aan constructieve compromissen,' constateert hij. 'Wil je de rit uitzitten met een kabinet, dan ben je gebaat bij een regeerakkoord waarin compromissen gedetailleerd zijn uitgewerkt. Niet erg democratisch, maar zo'n akkoord biedt een basis voor samenwerking en heeft een kanaliserende werking op de wetsvoorstellen die uit de pijplijn van het kabinet komen. Gemiddeld is tweederde ervan op het regeerakkoord gebaseerd.'

Samen met Catherine Moury van de Universiteit Lissabon schreef Timmermans het Nederlandse hoofdstuk van de uitgave *Coalition government and party mandate*, een studie die deze week in Lissabon is gepresenteerd. Uit de internationale vergelijking – waarbij ook gekeken is naar België, Duitsland en Italië – blijkt dat ministers en topambtenaren zich in het verleden in hoge mate lieten leiden door regeerakkoorden.

'Nederlandse ministers en ambtenaren voelen zich relatief vrij om met nieuwe initiatieven te komen, maar vinden bovenal dat ze loyaal moeten zijn aan het coalitieakkoord,'

'DIT AKKOORD BRENGT ENORM VEEL ONZEKERHEID MET ZICH MEE'

zegt Timmermans. 'Ze vrezen dat ze in moeilijkheden zouden komen als ze dat niet zouden doen. Het regeerakkoord is een politiek bindmiddel, maar het is aan de coalitie om hier uitvoering aan te geven.'

De 'toverformules' uit het huidige regeerakkoord zijn volgens hem daartoe ontoereikend. 'De hete hangijzers zijn hiermee niet uit het vuur gehaald,' zegt Timmermans. 'Dit akkoord brengt enorm veel onzekerheid met zich mee. Niet alleen voor de bewindslieden die deze afspraken moeten implementeren, maar ook voor hun ambtenaren die elke keer opnieuw hun huiswerk moeten doen. Dankzij de kortstondige amourette tussen Samsom en Rutte hebben we nu een groot

Arco Timmermans: 'Het ontbreekt binnen dit akkoord aan constructieve compromissen'

morning after-probleem. De hoofdpijn van ambtenaren zal groter zijn dan ooit omdat er geen duidelijke kaders zijn geschapen binnen dit akkoord. Bewindslieden zullen een beroep doen op hun vindingrijkheid om werkbare compromissen te smeden. De politieke antenne van deze ambtenaren wordt daarmee nog belangrijker.'

Er is een enorme hypotheek afgesloten op het overleven van dit kabinet, concludeert Timmermans. 'Het is een illusie om te denken dat dit uitruilmodel zal blijven werken. Buiten de sociaal-economische onderwerpen en de bezuinigingen zal er weinig ruimte zijn voor andere zaken. Een realistische prioritering van de premier is nu onontbeerlijk. Hij zal er als regisseur voor moeten zorgen dat er optimaal gebruik wordt gemaakt van de politieke arena. Ook zal hij continu de verlies- en winstrekening van beide partijen in de gaten moeten houden. Balkenende trok met zijn ploeg bewindslieden honderd dagen door het land om zijn plannen te toetsen. Ik hoop dat Rutte de eerste honderd dagen van deze kabinetsperiode gebruikt om tot werkelijke overeenstemming te komen tussen de coalitiepartners.' ●

SYMPOSIUM HET NIEUWE FORMEREN EN VERDER...

Het Montesquieu Instituut organiseert op maandag 17 december een symposium over de totstandkoming van het kabinet-Rutte II.

Meer info op bitly.com/hetnieuweformeren